

Direcció i Lideratge d'Institucions Educatives

Codi: 103524
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500261 Pedagogia	OB	3	2

Professor/a de contacte

Nom: Miquel Àngel Essomba Gelabert

Correu electrònic: MiquelAngel.Essomba@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

L'assignatura Direcció i lideratge d'institucions educatives forma part d'un conjunt d'assignatures dirigides a proporcionar una mínima especialització en l'àmbit d'organització i direcció de la formació. S'imparteix a 3er curs per la qual cosa es considera que els estudiants ja han adquirit una sèrie de competències relacionades amb el coneixement d'estructures i funcionament de les organitzacions. Es pressuposa també que han cursat la matèria de Desenvolupament Organitzacional.

Objectius

L'assignatura que es presenta, de tercer de la titulació de Pedagogia, és la segona part de la matèria "Coordinació i gestió d'institucions educatives" i es complementa amb l'assignatura de "Desenvolupament organitzacional d'institucions educatives". Aquestes dues assignatures formen la base fonamentadora de la menció de 4rt "Gestió de la formació i d'institucions socioeducatives". Situats els estudiants en els processos de canvi i millora de les organitzacions, aquesta assignatura es focalitza en analitzar el rol dels directius com a agents de canvi. Respon així a l'objectiu general del títol que fa referència a Dissenyar i desenvolupar projectes i processos d'intervenció en contextos formatius.

Parteix dels fonaments que sobre organització i direcció de centres s'han desenvolupat en les matèries "Educació i contextos educatius", "L'Organització i els grups" i "Disseny, seguiment i avaluació de plans i programes". Al mateix temps, cal assenyalar que aquesta assignatura i la matèria que la conté són complementàries a matèries de quart curs com "Supervisió i inspecció educativa", "Avaluació de centres i professors", "Models internacionals de qualitat" i "Gestió i desenvolupament de recursos humans a les organitzacions", orientades a iniciar-se en aspectes específics de l'especialització en organització i direcció d'institucions de formació.

Els seus objectius són:

1. Analitzar la naturalesa i funcions de la direcció educativa.
2. Caracteritzar el lideratge i les seves relacions amb la direcció educativa.
3. Aplicar estratègies i instruments vinculats amb l'activitat dels directius escolars.
4. Dissenyar programes de desenvolupament personal dels directius.

Competències

- Administrar i gestionar centres, institucions, serveis i recursos educatius i formatius.
- Aplicar estratègies i tècniques d'assessorament, orientació, consulta i mediació educativa en àmbits professionals i institucions i serveis educatius i de formació
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Impulsar processos de millora a partir dels resultats obtinguts de les investigacions o de processos de detecció de necessitats
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Delimitar estratègies i instruments per fomentar la participació social en els centres educatius.
2. Descriure els rols, funcions i actuacions típiques de la direcció per al canvi.
3. Elaborar i aplicar estratègies dirigides a millorar la gestió institucional.
4. Elaborar un pla d'innovació per a institucions educatives.
5. Identificar i analitzar models de direcció participativa.
6. Seleccionar les estratègies i procediments de canvi d'acord al context.

Continguts

BLOC 1: La direcció de centres educatius

1. Conceptualitzacions i models sobre la direcció de centres educatius.
2. Naturalesa i funcions de la direcció
3. La direcció participativa.
4. Noves tendències en direcció al s. XXI

BLOC 2: El lideratge de centres educatius

1. Tipologies de lideratge
2. Estils i formats de liderar
3. Debats en relació al lideratge
4. Els directius com agents de canvi

BLOC 3: Estratègies i instruments dels directius

1. La direcció d'un mateix
2. La direcció dels altres
3. Els programes personals de desenvolupament professional

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa que s'ha planificat la metodologia de l'assignatura tal i com es mostra en el quadre que hi ha a continuació:

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides			
Presencial en gran grup	30	1,2	1, 2, 5, 6
Seminaris	15	0,6	1, 3, 4, 6
Tipus: Supervisades			
Activitats supervisades	30	1,2	1, 5
Tipus: Autònomes			
Activitats autònomes	75	3	3, 4, 6

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es durà a terme al llarg del curs mitjançant les activitats que es mostren a la graella. Per poder superar l'assignatura (tenir igual o més de 5) s'ha d'aprovar tant la prova final com el conjunt de les activitats pràctiques incloent el programa de desenvolupament com director/a. Les activitats pràctiques es faran en grup mentre que el programa de desenvolupament com a director/a és una activitat individual. L'examen final de verificació dels aprenentatges també es individual. L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha de participar a un mínim del 80% de classes, en cas contrari es considerarà no presentat. Les qualificacions de cadascuna de les evidències avaluatives es publicarà en els 10 dies següents a la seva entrega. Els resultats de l'avaluació es comentarà en gran grup i individualment en l'horari de tutories si és necessari. El plagi serà causa de suspens de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitats pràctiques (2)	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6
Programa de desenvolupament com a directiu	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6
Prova final de verificació d'aprenentatges	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA Bàsica

GAIRÍN, J. ANTÚNEZ, S. (Eds.) (2008): Organizaciones educativas al servicio de la sociedad. Madrid: Walters Kluwer.

GAIRÍN, J.; ARMENGOL, C.; GIMENO, X. i TOMÁS, M. (2003): Les relacions personals a l'organització. Bellaterra: ICE de la UAB.

MANZANARES, A. (Ed) (2010): Organizar y dirigir en la complejidad. Madrid: Wolters Kluwer.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA GENERAL

ALBERONI, F. (2003): L'art de liderar. Barcelona: Gedisa

ALONSO, M. (2004): Madera de líder. Claves para el desarrollo de las capacidades de liderazgo. 2ª ed.. Barcelona: Empresa activa.

- ÁLVAREZ, M. i Santos, M. (1996): Dirección de centros docentes. Gestión de proyectos. Madrid: Escuela Española.
- AVEY, G. C. (2004): Understanding leadership paradigms and cases. London: Sage.
- BERNAL, J. L. (2000): Liderar el cambio: el liderazgo transformacional. En Anuario de Pedagogía, núm. 2. Universidad de Zaragoza.
- BEZARRA, L.; CASANOVA, O i GARCÍA UGARTE, J. (2004): Ser profesor y dirigir profesores en tiempos de cambio. Madrid: Narcea.
- BLANCHARD, K. (1990): El poder ético del directivo. Barcelona: Grijalbo.
- BLANCHARD, K. H. (2004): La píldora del liderazgo. Barcelona: Grijalbo.
- BRUCH, H. (2005): La tendencia a actuar como los directivos. Barcelona: Gestión 2000.
- CASTRO, D. (2011). *La gestión universitaria. Una aproximación a la dirección de centros y departamentos*. Sevilla: Comunicación Social
- Castro Ceacero, Diego, Tomàs Folch, Marina.(2010).El gobierno y la gestión de la universidad: estudio de los órganos unipersonales.Estudios sobre Educación..(19).165-184.
- CHAVARRÍA, X. i BORELL, E. (1999): Avaluació de la funció directiva. Barcelona: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i ICE de la UAB.
- COVEY, S. R. (1991): El liderazgo centrado en principios. Barcelona: Paidós.
- CULBERT, S. A. i ULLMEN, J. (2002): ¡No mates a tu jefe! Evita la trampa de las jerarquías y consigue relaciones laborales satisfactorias y productivas. Barcelona: Paidós.
- DAY, C. (2002): Promoción del liderazgo en la educación primaria. Madrid: La Muralla.
- DÍAZ, C. A. et al. (2003): Desenvolupament del factor humà. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- DRUKER, P. (2000): El management del siglo XXI. Barcelona: Edhasa.
- DRUKER, P. F. (Ed.) (1996): El líder del futuro. Bilbao: Universidad de Deusto.
- DURÁN, Mª del M. (2003): El liderazgo de equipo como herramienta de desarrollo de grupos a Estrategias de formación para el cambio organizacional. Barcelona: Praxis.
- ESSOMBA, M. A. (2006): Liderar escuelas interculturales e inclusivas. Equipos directivos y profesorado ante la diversidad cultural y la inmigración. Barcelona: Graó.
- FABRA, Mª LI. (1995): Les relacions entre professors i la funció directiva a Reflexions sobre l'autonomia i direcció escolar. Barcelona: Raima.
- FULLER, M. (2002): Liderar en una cultura de cambio. Barcelona: Octaedro.
- GAIRÍN, J.; DOMÍNGUEZ, G.; GIMENO, J.; RUIZ, J. Mª.; TEJADA, J. i TOMÁS, M. (1995): Estudio de las necesidades de formación de los equipos directivos de los centros educativos. Madrid: MEC-CIDE.
- GAIRÍN, J. i VILLA, A. (Dir.) (1999): Los equipos directivos de los centros docentes. Bilbao: Universidad de Deusto
- GARCÍA, S. i DOLAN, S. L. (1997): La dirección por valores. Madrid: McGraw-Hill.
- GIRAUDIER, M. (2004): Cómo gestionar el clima laboral. Escuchar, dar feedback, comunicar, negociar, motivar. Barcelona: Obelisco.

GOLEMAN, D.; BOYATZIS, R. i McKEE, A. (2002): El líder resonante crea más. El poder de la inteligencia emocional. Barcelona: Plaza y Janés.

HERAS, J. (2003): El bastón del líder. Fundamentos para la práctica del liderazgo. Barcelona: Mtm.

HUBER, S. G. (2004): Preparing school leaders for the 21st century. Exton: Swets & Zeitlinger.

HUNTER, J. C. (2005): La paradoja. Un relato sobre la verdadera esencia del liderazgo. 14ª ed. Barcelona: Urano.

KAPSTO, S. (2006): Cuatro retos para un líder. Barcelona: RBA Integral.

Ion, G & Tomàs.M.(2009).Leadership, Gender and Organisational Culture at Catalanian Universities: Case Studies.International Journal of Learning.16.(9).-.

LENCIONI, P. (2002): Las cinco disfunciones de un equipo: un inteligente modelo para formar un equipo cohesionado y eficaz. Barcelona: Empresa activa.

O'NEILL, B. (2003): Cómo evaluar y mejorar su capacidad de liderazgo. Barcelona: Gestión 2000.

SALA, M. (2006): El encanto de Hamelín. Secretos del liderazgo efectivo. Barcelona: Alienta.

STEIN, G. (2002): Dirigir en tiempos de incertidumbre. Barcelona: Gestión 2000.

TEIXIDÓ, J. (1999): Dirección de centros educativos desde una perspectiva de cambio. Barcelona: Cooperativa Universitària Sant Jordi.

TEIXIDÓ, J. et al. (1999): El projecte de direcció. Què és? Per a què serveix? Com s'elabora? Elements de fonamentació i materials per a l'acció. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

TOMÁS, M. (1998): Fases y estrategias para el tratamiento de conflictos organizativos en los centros docentes. En GAIRÍN, J. i DARDER, P.: Estrategias e instrumentos para la gestión educativa. Barcelona: Praxis. Pp. 276/49-276/59.

TOMÁS, M. (2002): El diagnóstico potencial comunicativo de un equipo docente. Un instrumento para averiguarlo. En Organización y gestión educativa, núm. XLII, año X FEAE-Praxis.

TOMÀS,M (2011): Conflicto y comunicacón en las organizaciones de formación. Ed. Academia española. Berlín.

VILLA, A. GAIRÍN, J. I ALTRES (1998): Principales dificultades de la dirección de centros educativos en los primeros años de ejercicio. Bilbao: ICE de la Universidad de Deusto.

OTRAS REFERENCIAS

Revistes:

- Academic Leader
- Educational leadership journal
- Educational Leadership
- Emprendedores (especialment la col·lecció "Herramientas de desarrollo profesional del siglo XXI") (2003): gestión eficaz del tiempo, liderazgo de equipos de alto rendimiento, negociación y solución de conflictos, generación y desarrollo de ideas innovadoras, gestión del talento y promoción profesional, habilidades de comunicación...)
- Leader to leader
- Organización y gestión educativa
- The Chronicle of Higher Education

- The leadership & organization development

Congressos:

- Congrés Interuniversitari d'Organització Escolar
- Congreso Internacional sobre Dirección de Centros educativos
- Jornadas andaluzas sobre organización y dirección de centros educativos.
- Jornades sobre direcció de la FEAE (Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació). Al 1994 van tractar el tema del lideratge acadèmic.

Pàgines web:

www.gestiondecentros.com, utilitzada pels directius de centres educatius i que presenta i actualitza més de 1.000 reflexions, experiències estratègies i instruments per l'exercici directiu.

www.joanteixido.org/, que recull reflexions i aportacions sobre l'organització i direcció de centres educatius